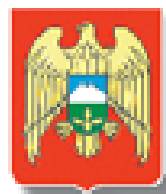

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПАРЛАМЕНТ

Депутатла уулу хансланы сертификациялау жанлыдыла

КЪМР-ни Парламентини Председатели Татьяна Егорова законла чыгарыуучу органны президиумуну кезиулю жыйылыуун бардырганды. Анда парламент аралы бирге ишлеуно чеклеринде РФ-ни башха субъектлери-ни законодательный башламчылыклары бла чакырыу сөзлери сюзюлгенди. Аланы араларында «Россей Федерацияда билим бериуно юсюнден» Федеральный законна тюзетиуле кийириуно, ишлемегенлеге борчлу халда медицина страхование этнино страховой взносланы ставкалары кетюрюлгенлери бла байламлы бюджетлеге къошак халда этерге тошерик къоранчланы финансла бла жалчытыуно юсюнден документле да болгандыла.

Парламентарийле Орёл областыда халкъ депутатланы Советини Россей Федерацияны Правительствосуну Председатели Д.А.Медведевге обращениясын къабыл көргенди, «тютюнчю тартырга боллук хансланы» Россей Федерацияны законодательствосунда шарт тохташдыруну, аланы борчлу халда сертификация этилирге керек болган продукцияны тизмесине къошууно тюзге санагандыла. Аллай мадар уулу хансланы тютюнчю тартыуно жайыла барыуно жолун кесерикди деп, алай ономлагандыла.

Депутатла Россеиде наркотиклери болган затланы сатаргъа

жараулу хансла» деген ангылам законодательствада жокъду.

Депутатла аллай продукцияга сертификациялау тохташдырылсала, ол адамлары саулукларына, жашауларына окуна къоркъуулу хансланы эркин сатылууларын жолун кесуиге уулу себеплик этерикди деп, алай къарайдыла.

«Законда сатаргъа эркин этилмеген хансланы атлары шарт тохташдырылсала, право низамны сакълауучу органларына тийишлисича мадарла этерге онг чыгарыкъды, дегенди Законлукъ эмда право низам жаны бла комитетни председатели Грант Мовсисян.

Арт заманда РФ-ни бир-бир регионларында хансланы бирге къатышдырып, аланы тютюнчю ичгенледен көпле ёлгенлерин эсте алып, президиумну членлери Орёлдагы законодательле бек магъаналы вопросну кетюргенлерин белгилегенди эмда аланы чакырыу сөзлерины къабыл көргенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

САУЛУКЪ САКЪЛАУ

Къабарты-Малкъаргъа жангы санитар транспорт келгенди

КЪМР-ни Саулукъ сакълау министрствосуну пресс-службасы билдиргенге кере, бу кюнледе Къабарты-Малкъаргъа 45 санитар транспорт келгенди, ала республиканы бюджетини ахчасына сатылып алынгандыла. Жуукъ заманда болушлукъну терк берген «А» класслы 25 автомашина, «Б» класслы 16 машина эм «УАЗ» маркалы 4 санитар транспорт Саулукъ сакълау министрствону тюрлю-тюрлю учрежденияларыны балансына берилдикди. Ол санда «уазла» бийик тау элени жалчытырга деп аллынгандыла.

Республиканы саулукъ сакълау министри Ирма Шетова айтханнга кере, медицинада терк болушлукъ берген жангы санитар автомашиналары алыу ол жаны бла кеп тюрлю проблеманы толтурурга онг бередди. Быллай транспорт республикагъа 2007 жылдан бери келмегенди. Шёндю хайырланган машиналары асламысы эски болгъандыла, аланы ишчи халда тутаргъа иги кесек ахча къоратылып турганды.

«Республиканы оноучулары, къысха болжалны ичине керекли ырысхыланы табып,

быллай энчи автотранспортну сатып алырга борч салган эдиле. Бир ызгъа быллай бир машинаны саулукъ сакълау бөлүмге берилиуно бир кере да болмагъанды. Аладан онбешиси «Б» класслы машина Нальчикни, Бахсансы эм Нарткъаланы терк болушлукъ берген станцияларына ётдюрюлюкдюле. Автомашиналары бир ызгъа быллай бир келиуно врачланы ишлерин игилендириуге иги да себеплик этерикди», - дегенди Шетова.

Бизни корр.

Правительство

Келир жылны бюджетни социальный магъаналы боллукъду

КЪМР-ни Правительствосуну кезиулю жыйылыуунда 2015 жылда эмда 2016 -2017 жыллада социальный сфераны эм экономиканы айнытууно прогноз планын эмда ол кезиуге республикалы бюджетни проекти сюзюлгенди эмда къабыл этилгенди. Кенгешини премьер-министр Мусукланы Алий бардырганды. Анда битеу да бирге онбеш бегимни проектине къаралганды.

Биринчиден, Къабарты-Малкъарны экономикасын эмда социальный сферасын келир юч жылда айнытууно прогноз планы сюзюлгенди. Экономиканы айнытуу министрни къуллугъун толтурган Темиркан Баждугъов келтирген шартлагъа кере, юч жылны ичине республиканы айнытуугъа 126 миллиард сом къоратыллыкъды, ол санда 2015 жылда – 34,4 миллиард. «Прогноз план республикада жашагъанланы къолайлыкъларын игилендирир мурат бла жарашдырылганды. Анда 25 къырал программаны жашауда бардырырга финансла бардыла. Бу кезиуде республикалы инвестиция программаны айнытырга, производстволаны жангыртурга, жангы инвестиция проектлени жашауда бардырырга белгиленеди», - дегенди ол.

Келир юч жылны ичине уа республиканы кесинде чыгарылган продуктну ёлчегин 109,2 процентге дери ёсдюрюп, 138 миллиард сомгъа жетдирге тийишлиди. Аны толтуру ючюн а, уулу инвестиция проектлени жашауда бардырырга тийишлиди, ол санда таза полимерле чыгарыллыкъ «Этана» заводну къурулушун бардырырга, «Севквартентен-Д» предприятие чыгарган продукцияны тюрлюлерин кенгерттирге, Тырнауузда тау-байыкъландыруучу комбинатны жангытырга. «Алай бла 2015 жылда кесибизде чыгарылган продукцияны ёлчегин, быйыл бла тенгешдиргенде, 35 процентге кёбейтип, 195 миллиард сомгъа жетдирге керекди», - деп чертгенди Баждугъов.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Айнытуу

Энергетика бла байламлы бөлүмге - аслам эс

Кёп болмай Эссенукиде Север - Кавказ федеральный округну айнытуу бла байламлы жыйылыу болганды. Анга Къабарты-Малкъарны энергетика эм тарифле жаны бла къырал комитетини башчысы Кючменланы Тахир да къатышханды.

Тюбешиу Россейини энергетикадан министрини орунбасары Вячеслав Кравченко башчылыгы бла бардырылганды. Мында, программагъа кере, энергетика бла байламлы объектлени жангыртуу ишле къалай баргъанларыны эм телеулени

халини юсюнден да айтхандыла. Тыва бла Север-Кавказ республикалада оптовый эм розница формалы рыноклада энергетиканы сатыугъа энчи болумну талай заманнга сакълаугъа да къаралганды.

Ахырында энергетика бла байламлы объектлени жангыртуугъа, керексиз къоранчла болмазча эс бурулуруна эм телеулени заманында этилирлерине комплекс халда амалланы хайырланырга бююрулганды.

ГУЗЕЛАНЫ Индира.

КЪМР-ни Энергетика эм тарифле жаны бла къырал комитетини пресс-службасы.

Жазылыу - 2015

«Заманны» - хар таулу юйюрге!

Хурметли жамауат!

«Заман» тарыхыбызны ачыкъларгъа, культурабызны айнытырга, тилибизни, адет-төрелерибизни сакъларгъа кюн сайын кюрешеди. Дагыда жаш тёлуню ашхы юл-поледе юйретиуно, ол адепли, окуулу, хунерли болуп ёсоуно баш борчуну санайды, дайым къайгысын кереди.

Алайды да, жазылыгызы, алыгызы, окуугъуз ана тилибизде чыкъган газетни. Анда басмаланган материалла бла сабилеригизни, туудукъларыгызыны шагъарей этигиз. Ийнаныгызы, ол хар таулу юйюрге жангы да игилик келтирликди.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Депутатла уулу хансланы сертификациялау жанлыдыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жыйылыну ахырында бир кызуу адамны КъМР-ни Парламентини Сыйлы грамотасы бла сауыгаларга оңу этилгенди. Бу жол анга была тийишли болгандыла: Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны Финанс департаментини башчысыны орунбасары Губачиков Ахмед Владимирович, Нальчик шахар округну башчысыны орунбасары Назранов Владимир Беталович, «КъМР-де Гигиенаны бла эпидемиологияны арасы» саулык сакълау Федеральний бюджет учреждениеяны баш врачы Пагов Жирослан Ахмедович, Нальчик шахар округну

«Битеуло билим берген 15-чи номерли орта школ» билим беруу муниципал, казна учрежденияны башланган классларыны устазы Созайланы Зухура Исмаиловна, КъМР-ни Транспорт эм жол мюлк министрствосуну экономика анализ эм целевой инвестиция программала жаны бла бөлүмюно таматасы Бештоков Аслан Мухамедович, «Терекавтотранс» муниципал унитар предприятияны жоллада кырккыусуз жоруу жаны бла инженери Шауцук Михаил Алиевич. Жыйылыуда башха вопросла да сюзюлгенди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Билимин ёсдюрюрге излеген окъуучу школ бла чекленмезге керекди

«Сетевой тамата школа» деген регионла аралы проектни чеклеринде Элбрус районда анга жоралап форум бардырылды. Бу тобешиуге Москвадан, Дондагы Ростовдан, Волгоград областыладан, Ямал-Ненец автоном округдан, Якутиядан устазла бла окъуучула келгенди. Бу иште, Данко Повреэнок башчылык этип, Тырнауузуну 1-чи номерли лицейини сегизинчи - онбиринчи класслары да кыатышандыла. Форумну магыанасы сетъни хайыры бла окъуучу кесини билимин ёсдюрюрге эм иги технологияла бла лабораторияланы хайырланьырга онг тапханындады.

Бу тобешиуну чеклеринде абадан класслада дерсле кылай бардырылырга керек болганыны юсюнден мастер-класс да кёрюстюлюнгенди. Аны кесин да «Ачык институту» баш директору Алексей Воронцов бардырылды. Мында хар окъуучу кесини энчи программасын хазырларча, муратына жетерча кыралган эди мастер-класс. Андан сора да, беш тюрлю сайлама профессионаы юсюнден окъуучу толу хапар билгенди.

«Танышуулары ингири» деген кесегинде уа мектепчиле жашаган жерлерини, школларыны юслеринден айтырга керек болгандыла. Бу конкурсда тырнауузчула бирсиледен тири эдиле. Ала хапарла-

рын миллет тепсеуле бла жасап, келген кыонакъланы сейрге калдыргандыла. Видеоконференцияны кезиунде бирси регионладан устазла билим берууде сетъни кылай хайырланганларыны юсюнден айтхандыла. Бу жол да кыонакълыйла, математикадан алапат кёрюмдюле болдуруп, алчылананы санына чыгадыла.

«Тегерек столда» уа «Манга жашауда кылай билим керекди?» деген соругга кыаралганды. Школчула, мынга да тири кыатышып, кеп сейир оюмла айтхандыла. Билим беруу учреждениялада бла абадан классланы араларында сетъни хайырланьыну юсюнден презентацияларында Зарема Ахметова бла Яна Клименко дерслени бардырынуу моделин кыраганлары ючюн махтауга тийишли болгандыла. Байзуллаланы Алим бла Мусукланы Талифа да байрамлауу кылай бардырырга керек болганыны юсюнден кеслерини алапат ишлери бла ыспас алгандыла. Кыарчаланы Тимур бла Алексей Воронцов жарашдырган расписанияны моделин а методика жаны бла бек улуу жетишимге санагандыла. Интернетни хайырланган школлага ол модель бла ишлерге буюргандыла.

Беш кюнню ичинде жаш адамла кеслерине кеп жангы затны ачыклагандыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Магыаналы программа

Элдеде жаш специалистлени сакълайдыла

«Земский доктор» деген федеральний программага кыатышырга сыйген жаш специалист КъМР-ни Саулык сакълау министрствосуну 5-чи ноябрьге дери заявка берирге керекди. Алай бла бююнлюкге 35 жыллары толмагъан 51 специалист бла келишим этилгенди. Алагъа компенсация халда республиканы бюджетинде бла ОМС-ни фондундан хар бирине миллионшар сом тёленирикти. Быйыл 5-чи октябрын кёрюмдусюне кере айтсак, элдеде саулык сакълауда 69 адамга ишчи жер сакъланады. Асламысында педиатр,

рентгенолог, терапевт, онколог, эндокринолог, акушер эм гинеколог дегенча усталыклары болгъанла изленеди.

Республиканы Лескен районуна - 8, Прохладна районуна - 19, Черек районуна - 17, Зольск районуна - 15 медикле керекди.

Ишчи жерлени юсюнден толурак билрге сыйген адам КъМР-ни Правительствоу порталында саулык сакълау бөлүмюнде окъургга боллукду.

КъМР-ни Саулык сакълау министрствосуну пресс-службасы.

Келир жылны бюджетни социальный магыаналы боллукду

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Алай бла промышленностьда чыгарылган продукцияны ёлчечи, быйыл бла тенгледиргенде, 149,7 процентге, эл мюлке - 123,3 процентге, кырулушта тамамланган жумушлары 206,4 процентге, сатыу-алууда да 139,2 процентге жетдирге план салыннганды. Битеу бу жумушла уа республикада ишсизлени санын иги да азайтырга онг берликдиле.

Темиркан Баждугов экономиканы хар бөлүмюнде да кылай ишле толтурурга белгиленнгенин да билдиргенди. Аны айтханына кере, 2016 жылда 480 минг квадрат метр, 2017 жылда уа 640 минг квадрат метр жашау журт ишлетирге, суу эм газ быргылыны алышындырырга, налог базаны кебетирге белгиленди. Гитче эм орталык предприятиялага тутхулук этилип, аланы саны кебетилдикди. Энци магыана уа элдеде гитче предприятияны ачыуга эмда жаш бизнесменлеге болушурга берилдикди. Министрле прогнозу сюзюп, аны кыбыл кёргенди.

Федеральный излемлеге кере, регионлада халкыны 90 проценти кырал эм муниципал жумушлары «бир терезеде» тамамлауу амалын хайырланьырга мадарла этилирге керекдиле. Аны ючюн, республикада кеп функциялы аралада эмда аланы элдеде бөлүмлеринде ишленгени санын 165 адамга кебетирге тийишлиди. Ол жаны бла проектни да Темиркан Баждугов кёрюстгенди. Аны айтханына кере, ишчилени саны кебетилгени бла байламлы, алагъа тёленирик хакыны фонду да 1,2 миллион сомга ёсдюрюледи.

Ызы бла республиканы 2015 жылга эмда 2016-2017 жыллада план кезиуге бюджетни сюзюлгенди. Финанс министрни кылулугун толтурган Ирина Мишкова келтирген шартлага кере, келер жыл бюджетни айдалары 23,394 миллиард сом, кыоранчылары уа 26,379 миллиард сом боллукду. Бюджет 2,9 миллиард сом дефицит бла кыуралады.

Ирина Васильевна документ кылай жарашдырылганыны, налог эмда налогдан тышында фондладан кылай бир ахча тюшенини, ол кылай кыоратыллыгыны юсюнден айтханды. Алай ол энтта сюзюлүп, анга тюрлениуе кийирликдиле, Парламентде жамауат тынгылаууда да тинтилдикдиле. Кылай - алай болса да, бюджет социальный магыаналы болгъанлай кылады, кыоранчылары 65 проценти (17,2 миллиард сом) билим берууге, саулык сакълауга, халкыны социальный жумушлары тамамлауга, тюрлю-тюрлю социальный тёлелуге кыоратыллыкды.

Жыйылыуда «Кырал финанслага, кырал борчха эм бюджетле аралы байламлыкка башчылык этуно юсюнден» кырал программага туюетиуле да кыбыл кёрюлгенди. Ирина Мишкова айтханыча, ол федеральный излемле тюрлендиргенлери бла байламлы этиледи.

«Россеили юйорлеге жашау журтла» федеральный программаны чеклеринде учуз жашау журтла алырга эркинликлери болгъанлары тизмелерин кырууу нызамы да тохташдырылганды.

«РФ-ни граждандарын учуз эм тынгылы жашау журтла бла жалчытуу» федеральный программаны «Россеили юйорлеге жашау журтла» деген бөлүмде белгиленнген ишлени КъМР-де толтуруу мурат бла жашау журтла ишленилик жерлени эмда кырулушуну бардырылык компанияланы сайлауу нызамы да кыбыл этилгенди. Эки проектни да кырулуш эм архитекура министрни кылулугун толтурган Анзор Тутуков кёрюстгенди.

2014-2015 жыллада РФ-ни Саууланган кочлерине аскерчилени, сержантланы, старшиналаны юйретуу жаны бла проект да тинтилгенди. КъМР-ни аскер комиссары Евгений Харламовну айтханына кере, келер жыл 400 жаш адамны ДОСААФ-ны клубларында машина жорютюрге юйретилге белгиленди, алагъа «С» категориялы документ берилдикди. «Быйыл да аллай бир жаш окъугъан эди, аладан 382-си аскерге чакырылганды, кыалганлары резервге салыннгандыла», - деп билдиргенди Харламов.

Прохладна районда эки участка, хар бири да 9,5 гектар, эл мюлке жараулу жерледен энчи сакъланган кыуумга кечюрюлгенди. Жер эм ырысы бла байламлы халла жаны бла кырал комитетни башчысыны кылулугун толтурган Анна Тонконогу айтханына кере, ол районну оңуучуларыны тилеги бла этилгенди, алада кыбырла кыраллыкдыла.

Кенгешде Борчул халда медицина страхованияны КъМР-де жер-жерли фондуну келер жылда бюджетни эмда 2016-2017 жыллада прогнозу планна да сюзюлгенди. Фонду башчысыны кылулугун толтурган Ратмир Ацканов келтирген шартлага кере, келер жыл бюджетни айдалары 6,3 миллиард сом, 2016 жылда - 6,7 миллиард, 2017 жылда - 7,4 миллиард сомда тохташдырылганды.

Кюз арты-кыш кезиуде юйлени жылыуу бла жалчытуу тийишли даражада бардырыр мурат бла республиканы отлук-энергетика компанияларына болушлук этилдикди. Ол жаны бла бегим да кыбыл кёрюлгенди.

Ахырында тыш кыраллы компанияланы айдаларында налог алынуу юсюнден информацияга тынгылауу аныла. Ирина Мишкованы айтханына кере, республикада тыш кыраллы компанияланы бөлүмлери бардыла. Аланы асламы кырулуш бла байламлыдыла. Законга кере, уллу компанияланы бөлүмлери ишлеген жерлеринде эсепте туруп, налог тёлерге борчлудула, алай бусагъатда ол жокуду. «Налог служба аллай компанияланы жаланда план тинтиулен кезиунде тохташдырырга эркинди», - дегенди Мишкова.

Болсада бу кемчилик кетерир мурат бла республиканы Правительствоу районланы администрациялары таматарларында ананы жерлеринде бардырылган инвестиция проектлени, ишлеген компанияланы юслеринден информацияны налог органлага берилерин излегенди. Мусукланы Алий, сёзге кышула: «Аллай компанияла эсепте турсала, районланы бюджетлери да толтурулукдула налогла бла», - дегенди.

25-чи-27-чи октябрыде республикада хауа болум тюрленирикти. МЧС-ни КъМР-де Баш управленийыны таматасы Михаил Надёжинни айтханына кере, бу кюнледе хауа сууук болуп, жаууну бла кыатыш кыар жауарыкды. «Жолла учхалауук боллукдула, аны хаташындыр аварияла кебетирликлерине кыоркуну барды. Терекледе алыкча чапыракъла тюшмөгөнлери себепли кыарны ауурлугун кётюралмай, бутакъла сынып, ток ызланы юзерге боллукдула», - деп, ол муниципалитетледе жуауаплы службаланы хазыр этерге чакырганды.

Жыйылыуда башха бегимлени проектлери сюзюлүп, кыбыл кёрюлгенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Экономика

68 миллиард сом багъасы сатыу-алыу этилгенди

Къабарты-Малкъарда быйыл озгъан тогуз айны ичине розница сатыу-алыу обороту 68 миллиард сом болгъанды. Ол кёрюмдү былтырдан төрт процентте асламды.

Рынокдан тышында, кеслери сатыу-алыу бардырган организацияла бла энчи предпринимательни оборотлары 80,9 процентте жете эсе, розницада сатыу этгенленики уа жалаңда 19,1 процентте жетеди. Республикада бу жаны бла статистика бардырганла

белгилегенлерине кёре, ашазык, тюрлю-тюрлю суусап ичгиле, тютюн 32,1 миллиард сом багъасы сатылганды. Ол былтырдан 5,4 процентте асламды. Промышленность товарладан а 35,9 миллиард сом багъасы. Ол, озгъан жыл бла тенгешдиргенде, 2,8 процентте кеп болады.

NA REGNUM билдиргенге кёре, быйыл Къабарты-Малкъарда экономиканы болуму иги жанына тюрлене барганы эсленеди. Алай бла март-апрель

айлада промышленность продукция 106,7 процентте ёсгенди. Эл миолк продукция да 8,4 миллиард сомга. Былтыр ол заман бла тенгешдиргенде, 1,1 процентте ёсгенди. Къурулуш сферада да сатыу-алыу 20,5 процентте жетгенди. Орта иш хакъны ёлчеди да 10,4 процентте ёсгенди. Быйыл республикада туугъанланы саны ёлгенден эсе 1,5-ге кёпдү. Бюджетте налоганы төлленгенлерини ёлчеди да иги кесекте асламды.

Бизни корр.

Семинар

Тишируулары Нальчик шахар совети «Тишируу саулукълу болууу - саулукълу жамауатны мурдоруду» деген проектине КъМР-ни Правительствоосу ну грантын алгъандан сора саулукълу жашау этиуно пропагандалау бла байламлы кеп тюрлю ишле бардырады. Сёз ючюн, 1-чи, 3-чю, 5-чи, 7-чи шахар поликлиникалада, КъМКЪУ-ну медицина, педагогика колледжлеринде, Къабарты-Малкъар кырал аграрный университетте да «тёгерек стола», жыйылыула, семинарла къурагъанды. Алага хар заманда да кеп адам къатышады. Врачла, медицинаны специалистлери лекцияла окъуйдула, жыйылгъанланы сорууларына жууапла береди.

Сабийлеге, абаданлагъа да жарарыкъ дерсле

Сабийле гимнастика этедиле.

Бу жол а совет «Саулукълу жашау бардырырга сабийликден юйретиу» деген темага семинар-кенгеш къурагъанды. Анга къатышырга сюйгенлени да Нальчикде 5-чи номерли сабий садха жыйгъанды. Аланы араларында шахарны администрациясыны бёлюмюно таматасы Энейланы Лиза, департаментни къуллукълусу Светлана Ачмизова, «Солнышко» журналны баш редактору Елена Накова бар эдиле. Семинарда сабий садханы башчылары, ата-анала да чакъырлгъандыла.

Тишируулары шахар советини председатели Лидия Дигешева, жыйылыну башлай, ол сабий садха бошдан бар-

анала,ыннала, юйретиучоле да бар эдиле.

Ызы бла «Сабийле бла физкультураны къалай бардырса тюздү», «Сау кюнню ичинде сабийлени къымылдаулары», «Ашууу тюз ашау-саулукълу жашау халга элтген жолду», «Сабий садхны бла юйорню саулукълу жашау бардырырга юйретиуде бирге ишлеулери» деген докладла этилгендиле. Аланы садда физкультурадан инструктор Инна Вишнякова, юйретиучо Светлана Тамазова, медсестра Маргарита Карсакова, попечитель советни председатели Закереланы Светлана хазырлагъан эдиле.

Жашчыкъла бла къызчыкъла уа юйретиучолери бла бирге физкультурадан кюн сайын да этип туруучу упражнениларын, концерт программаларын да кёргозгендиле.

Тюбешунно ахырында семинар-кенгешге къатышханла кёрген, эшитген затларыны юлеринден кеслерини оюмларын айтхандыла. 5-чи номерли сабий садда ишлегенле уа ары жюриге къызчыкъла бла жашчыкъла саулукълула болуп ёсчеря къалай тюрлю мадарла этгенлерин билдиргендиле.

ХОПАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: (башында) Заммаланы Мариям саугъаланган кезиуде.

Суратланы автор алгъанды.

Къарачай - Черкесде - шёндюголю бассейн

Бу вийкъда Къарачай-Черкесде «Единая Россия» партия 500 бассейн» деген проектни чеклеринде официальный халда жангы бассейн хайырланлырга берилгенди. Бассейн Шимал Кавказда кырал жандоурулк технология академияны жеринде орналганды. Аны ачлыгына жораланган къуанчха Къарал Думаны Председатели Сергей Нарышкин, Къарачай-Черкесни башчысы Темрезланы Рашид, Шимал Кавказы ишлери жаны бла министр Лев Кузнецов къатышхандыла.

Проектни чеклеринде россейли вулада ишленген бу 50-чи бассейнди. Аны айтылган академияны базасында ишлеу 2013 жылда 11-чи сентябрде башланган эди. Объекти ишлеуге ахча федеральный бюджетден, Къарачай-Черкесни бюджетинден эм Шимал Кавказы кырал жандоурулк технология академиясыны ырыскысындан берилгенди. Журтуу битеулю жери 2581 квадрат метр болукьду. Комплексте тренажёр зал, массаж этиучо кабинет, медицина кабинет, душа, адамла тешинучо жерле, узунлугу 25 метр, кенглиги 16 метр болган кёл-алты жюзюучо жоллары бла, болукьдула.

Продукцияны сатарга болушурукьдула

Астрахань областны Эл миолкюно эм чабакь промышленносту-ну министрствосу уллу инвестиция проектлеге себеллик этерикди, фермерлеге да продукцияларын сатарга он тапдыркьды, дегенди областны правительствосу вице-премьер-министрствону жангы башчысы Алексей Галкин.

«Шёндю область жангы ишлени башларга эм жашауда бардырырга хазырды- теллика миолкюно къуаррга, эл миолк продукцияны жарашдырырга эм сакьларга. Бизни эллирибиз эл миолк продукция ёсдюорюге юйренгендиле, энди алага болушурга керекбиз ол продукцияны сатарга», дегенди Галкин журналистле бла этген ушагында.

Дагыстанда - алаамат аэропорт

Дагыстанны ара шахарыны «Уйташ» деген аэропорту биринчи самолётланы ала эм ашыра башлагъанды. Аны юсюнден ТАСС-ны корреспондентине республиканы администрациясыны эм правительствосуну башчысыны пресс-службасыны Управлениасы билдиргенди.

Дагыстанны транспортну эм жол миолкюно агентствосуну оюучусу айтханга кёре, жолгага 90 минг тонна асфальт салынганды, план бла уа 114 минг тонна салынырга керекди.

«Мостотряд-99» деген ООО-ну генеральный директору Али Гитиновну билдиргенине кёре, алай бир ишни тамамлар ючюн, эки жыл керекди, алай эсе да, ол ишни дагыстанлы къурулушчула эки айны ичинде бошай турадыла.

Къалмукьда - жангы ишчи жерле

Келе турган алты жылны ичинде Къалмукьда 700 жангы ишчи жер къураллыкьды, аланы кеп къалмай жарымы жылны ичинде эки предприятияда къураллыкьдыла, деп билдиргенди Къалмукьну эл миолк министри Петр Ланцанов.

Аны айтханына кёре, тууарланы союп жарашдырыучу цехде эм эт полуфабрикатланы чыгаруучу бёлюмде Сарпинск районда 50 адам ишлейди, жылны ахырында Кетчерновск районда регионда бек уллуга саналлыкь эт жарашдырыучу комплекси хайырланлырга берликдиле, анда 250 чакьлы бир адам иш табарыкъды.

Къалган ишчи жерле республиканы эл миолкюно 2020 жылга дери айнытууны кырал программасын жашауда бардырыганда къураллыкьдыла. Шёндю Къалмукьда 120 эл миолк предприятие, 3,5 минг чакьлы бир элли фермер миолкне эм 60 мингден аслам элли болушукьчу миолк ишлеп турадыла.

Къобанда - бай тирлик

Къобанны жерчиликде урунганлары биринчи тирлигин жыйып бошагъандыла-бу маъаналы битимден быйыл 930 минг тонна мирзеу жыйгъандыла, ол 2013 жылдагы тирликден эсе 120 минг тоннага кёпдү, деп билдиргенди ТАСС-ны корреспондентине крайны Эл миолк эм жарашдырыучу промышленносту-ну министрствосунда.

Хар гектардан орта эсеп бла 71,4 центнер пиринч жыйылганды. Ол быйыл 130 минг гектарда ёсдюорюлген эди.

Министерствода айтханларына кёре, пиринчни тирлиги толусунлай эм къоранчсыз къысха заманны ичинде жыйылганды, хауа болумла да себеллик этгендиле анга, артыкъда миолк техникасын тирлик жыйыууга иги хазырлагъаны да.

Къобанда пиринч ёсдюорюу бла сегиз районда 100 чакьлы бир миолк юрешеди. Россей Федерацияда ёсдюорюлген пиринччи 80 процентин Къобан береды.

Осетини жазуучула бла назмучула

Лермонтовну чыгъармаларын кеси тиллерине кёчюрюкь басмаларыкъдыла

Владикавказда жууукь кезиуде Михаил Юрьевич Лермонтовну осетини жазуучула бла назмучула осетин тилге кёчюрген чыгъармалары энчи китап болуп басмаланырыкъды. Шимал Осетияны Миллет илму библиотекасында алыкъа китапны юлгюсюкь презентацияла болгъанды. Аны аз тубеучо китапланы бёлюмюно баш библиографы Лариса Хеклиаева къурап бардырганды.

Китапта Михаил Лермонтовну жашауу юсюнден Осетия бла байламлы аз ачыкъ болган шартла болукьдула. Китапны биринчи бетлеринден биринде Коста Хетагуров Лермонтовха жоралаган назмуу басмаланырыкъды. Китап Илму библиотеканы типографиясы чыгарыкъды, ол Лермонтов этген суратла бла жасаллыкьды, анда Дарьял тарны сураты да болукьду. Китапны къурагъан Марина Джусоеваны айтханына кёре, аны къурагъан кезиуде кеп жангы шартла да табылгъандыла.

ТЮБЕШИУ

Асыл поэтибизге - алгышлаула, жырла, жүрек ыразылыкъ

Быйыл, шайырны юбилей жылнда, анга атап, бир талай мероприятие бардырылады, республикалы газетле, журналда да поэти чыгармачылыгыны юсюнден жазгандыла. Алай болганлыкыга, аны фахмусуну кючо, жашау жолу да бизни эсибизни алганлай турады. «Эльбрусид», Танзила Мустафаевнага жоралап, ингир кырагы-аны, ары жаш адамланы суюп келгенлери, аны назмуларын да суюп окугунлары халкыбызда сөз усталага хурмет этиу, сый берюу алыкка да бек иги төрелеринден бири болганлай кылганына шагъатды.

Тюбешуно бардырган Султанланы Зухура поэти чыгармачылыгыны юсюнден белгиле жазуучуланы айтханларын да келтиргенди. Аны тамаша лирикасына, темалары кенглигине, аланы терен ача билгенине эс бурулганды. Тууган жерине, анасына, өз тилине сыймеклигин да тиширүүча ачыклаганы да белгиленгенди.

Урушу бла мамырлыкны темалары, философия назмулары – бары да, малкыар литературда жангы сөз болуп, уллу кыралыбызда, андан тышында да окуучуларын тапкандыла. Ингирде малкыар, орус тилде да окугун назмула «Ана тилим», «Бу дуняда», «Таулу кызыны жыры», «Мы временем умеем дорожить», «Я требую правды любой ценой» эм башкала бу сөзлени кертликлерин кертюздеди.

Сабийлеге жазган тизгинлеринде да аны анача, тиширүүча, поэтка, оюмлары терендиле,

Бараз күн кырачы – малкыар халкыны жаш төлюсюно айныуна себеплик этген «Эльбрусид» фондну Нальчикдеги бөлүмюнде Кыбарты - Малкыарны халкы поэти, РСФСР-ны М. Горький атлы Кырал саугасыны лауреаты Зумакуланы Танзиляны юбилейине аталган тюбешуу болганды. Ары филология илмуланы доктору Толгурланы Зейтун, жазуучу Табаксойланы Мухтар, Филология институту малкыар тил бла литература кафедрасыны таматасы, профессор Кетенчиланы Мусса, суратчы Бакуланы Владимир, Танзиляны чыгармачылыгыны сыйгеле, студентле, школчула да келген эдиле.

алада болган чам окуучуга хычыуун көрүнеди. Тюбешууде Танзиляны ол назмуларын школчула эшитдиргендиле. Жаш тепсеучюле, «Зори Кавказа» сабий ансамбльни солистери да алгышлагандыла аны. Поэти назмуларына көре жырла айтылгандыла, ала Кыбарты – Малкыарны, Россейни да эстрадаларын байыктандыргандыла. «Шукур, энта тюбедик», «Ана» дегенлени Чабдарланы Алёна бла Джапуланы Заира айтхандыла. Таукенланы Салим бла Жетеланы Заурбек да, сөзсюз, тюбешууно жырлары бла жарытхандыла. Жашаудан замансыз кеткен композитор Жетеланы Мустафирни жашы аны

ишин андан ары бардырганы кыуандырады. Ол Мустафирни «Кечеле» эм «Излейме сени» деген жырларын Танзила Мустафаевнага сауга этгенди, аны юбилейи бла алгышлап.

Ингирде дагыда болгандыла алгышлаула. Аны кырагыанла видеога Малкыар театрдын режиссёр Кюлийланы Борисни, аны директору Жангоразланы Мажитни, актриса Мамайланы Фатиманы, жазуучула Беппайланы Муталипини, Мускуланы Сакинаты бла Табаксойланы Мухтарны эм башчаланы сөзлени эшитдиргендиле.

Зумакуланы Танзиляны биргесине келген кыонакыла да айтхандыла аны чыгармачылыгы-

ны, адамлыгыны юсюнден оюмларын. Толгурланы Зейтун аны кенг дуниясын, ол кертти жашауга таянганын белгилегенди Ол, тууган жерин унутмагынын, «мен таулу кызма», «таулу от жагдада жылынганма» дегенин бир заманда кыймагынын чертип, жашауну магъанасын сыймекликке көргенин да ары жыйылган жаш төлюге билдиргенди.

Табаксойланы Мухтар поэти тиширүү таулу тилибин ариулугун, татыулуугун окуучуга сыйдиргенин айтханды. Анга атаган назмусун да окугунды. Кетенчиланы Мусса Танзиляны поэзиясыны ёзге халкы чыгармачылыкдан келгенине

бурганды эсин. Бакуланы Владимир, юбиларны Москвага чакырып, Сыйлыкны орденин берген кезиюно эсгергенди. Андан кыайтхандан сора ол поэтин Шимал Кавказдан сенден сора жазуучуну алгышлагандыла деп сорганын, Танзиля, муда болуп, битеу кыралдан окуна андан сора башханы аты айтылмаганыны инжилгенин билдиргенди. Арт жылда поэзияга тийишли кезден кыралмагыны аны жюрегин кыйнагынын айтханды Бакуулу.

Сөз Зумакуланы Танзиляга берилгенде, ол тюбешуно кырагыанлагыла, анга кыатышанлагыла да ыразылыгын билдиргенди. Жаш адамла аны назмуларын сайла билгенлерине сыйр этгенин, аланы шатык окугунларына кыуанганын да жашырмаганды. Поэте сабызны чамга сыймеклиги, аны бла керекли жерде хайырлана билгени дагыда бир керек ачыкланганды. Ол: «Кимге да хычыуунду аны махтасала, ариу сөзле айтсала, манга да иги көрүнеди. Алай мен хар махтау сөзге ийнанмайма», - деп биягы бир керек акылыны теренигин кертюздеди.

«Эльбрусидни» Нальчикдеги бөлүмюно таматасы Аналаны Марат фондну атындан Танзиляга сауга бергенди. Тюбешууно ахырында ары келгенле бары да сыйлы кыонак бла суратча тюшгендиле.

САРАККУЛАНЫ Асият. СУРАТДА: Аналаны Марат Зумакуланы Танзиляны алгышлады.

КОНКУРС

Закийни илхамы - суратлада

Геюрге күн КъМР-ни Культура фондунда уллу орус поэти Михаил Лермонтовну 200 – жыллыгына аталган көрмюч, эришу да кыралгандыла. Аны бирсиледен энчилиги уа - экспонатланы закийни чыгармаларыны сюжетлерине көре республиканы чыгармачылык школларыны окуучулары жазганларындыла. Проект РФ – ни, КъМР – ни Культура министрстволарыны болушуклары бла бардырылады.

«Купола Кавказа» славян маданиятын фестивалыны чегинде конкурсха республиканы шахарлары бла районларындын чыгармачылык бла кюрешген аслам сабий кыатышханды. Ол күн Культура фондну жарык залыны кыабиргяларында финалга чыкганланы ишлерин

көрюрге онг табылганды. Алагы кыраы, сабийле карандаш бла кисточканы кыраларына алырдан алгы поэти чыгармаларын тынгылы окугунларына тюшюнесе. Аны себебинден болуп, көрмючдеги ишледен ургун жылыуук, хар сайланган сюжетни анылашымыгыгы да.

Жаш адамла, проектге хазырлана, жашауу, кыадары да Кавказ бла уллу байламлыкка ётген поэти чыгармачылыгына бютун жуугурак болганлары эсленмей кыалмайды. Белгилисича, бу тийреледе Лермонтов кеси да эмда маганалы чыгармаларын жазганды, таула берген илхамны бир башха жерде табулмайма деп.

Курсуну эсеплерин КъМР-ни культура министрени кыуллугун толтурган Му-

хадин Кумахов белгили этгенди. Сыйлы грамотала берирни аллында ол, сабийлени алгышлап, Александр Пушкинни, Лев Толстойну, Михаил Лермонтовну чыгармачылыкларын билмеген, ала кетюрген соруулагы жууап излемеген кесин билмилли адамга санаргы эркилиги болмагыны юсюнден сөйлөшгенди.

Алай бла биринчи жерге Нальчикден Диана Бухурова бла Ангелина Ивановна, Прохладныйден Юлия Ковалевская алгандыла. Экинчиге Тёбен Къуркужинден Залим Пшихачев, Прохладныйден Залина Порхаева, Терекден Алимбек Тарчочков тийишли эдиле. Ючюнчю жер Огъары Малкыардан Темуккуланы Халиматха, Бахсандан Гордагашева Залинага, Анзореиден Абажихова Аминага, Терскийден Анастасия Федорченкога берилгенди. Эришюно биринчи кезиюнден сора республиканы район чыгармачылык школларыны сохталарыны жюз сурат ишлери сайланганды, ол сабийлеге, хорлаганлагыла да Сыйлы грамоталадан сора Ираклий Андронниковну «Лермонтов. Исследования и находки» деген китабын саугалагандыла.

Бизни бла ушагында Огъары Малкыарны Абайланы Солтан – Бекни атын жюрютген искусстволаны школуну устасы Мисирланы Сакинат элдеги сабийле бу жаны бла билим алыргыга суюп келгенлерин белгиле: «Биз кеп эришюлеге кыатышанлай турабыз, алчы жерлеге тийишли болганыбыз кыуандырады. Быллай проектле сабийлени чыгармачылык бла андан ары кюреширге келгендерин себепли, ала бютюнлюкке бек керекдиле», - дейди ол. Аны сохтасы Темуккуланы Халиматха онбеш жыл

Мисирланы Сакинат сохтасы Темуккуланы Халимат бла.

толганды, кызычыкны фахмулулугун көрмючге келтирген иши да баямлайды. Ол Михаил Юрьевични «Кавказы кек таулары» деген чыгармасына көре жазганды суратын.

Поэтге аталган кыайсы тюбешуу да назмусуз, жырсыз ётмечюсюно билебиз. Шахарны школларыны окуучулары Лермонтовну ёлюмсюз тизгинлерин ариу окугунлары да жыйылганланы, уллу келлю кыймай, кызыуу кыарлагыла таукел этгенди. Ахырында жашла бла кызыланы Культура министрствону чыгармачылык жаны бла билим беруино башчысы Беспан Бербеков, художник Анатолий Жиллов да алгышлап, алагы мындан арысында да бийик жетишимле тежегендиле.

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат. Суратланы автор алганды.

УЛЛУ ХОРЛАМНЫ 70-ЖЫЛЛЫГЫНА

Анасыны насийхат сөзлери анга кюч-къарыу бергендиге

1941 жылда Теммоланы Хусейни жашы Юсюп къанлы урушха тебирегенинде, анасы Жулдуз аны ашыра туруп былай айткан эди: «Жашым, къолунга сауутну кыйын кезиуде аласа. Мен толму ийнанылма Ата журтну аллында борчунгу бет жарыкълы толтурунган. Атанг сау болса эди, санга, эр кишиге, таукеллик берген сөзле да айтыр эди. Алай мени айтырым а былайды: хайт де, душманны айма, таматала айтханга тынгыла, аскерчини намысын тошюрмезге сакъ бол...»

Юсюп анасыны ол сөзлерин бир заманда эсинден чыгармаганды. Авиация школда окъугъан заманындан башлап, урушну ахырына дери атын иги бла айтдырганлай турганды. Школну бошаганды сора аз кезиучокте аны юйюне жиберген эдиле. Ол заманда биз, тийерни сабийлери, аскерчини хапарларына бир жанындан, сейирсинип, экинчи жанындан а, сукъланып тынгылай эдик. Юсюп жаш адамла бла сөлеширге, алагъа насийхат сөз айтырға кычан да ёч эди. Анданмы эди да, ол анданмындан келсе, аланы юйлер, арбазлары сабийледен толур эди. Эсимдеди, Прохладныйни тийересинде душманны техникасын ётюрмезча индекс кыазган заманда да, юйге солурга келген кезиуде Юсюп бизге чёллеуле юлешгени. Ол а сабийлеге улуу сауға эди.

Окыудан сора юйге келип,

ызына кыйтханы ана журегин, къалай эсе да, башха тюрлю тынгысыз этгенди. Баям, ол сесе болур эди тунгуч жашы бла ахыр кере тюбешгенин, аны кыйын жолға ашыра, кеси башына не кюпле келликлерин. Юйде уа аны Магомедден бла Ахматдан башха болушлугу болмаганды. Школчу сабийле да не хазна болушаллык эдиле тул къатыннга. Жулдуз кёчгюнчюлюкте сабийлери ючюн кече жатмай ишледи, аланы жанларын сакъларға, эки бутун ат этип къазах эллени къыдырды. Не иги саулугу бар эсе да, жашуа кыйынлык аны жыктырды. Тёшекде жатып, урушда жашына термиле, замансыз кёрге кирди.

Юсюп а, ол заманда аяусуз журтун душмандан кыруулай, анасыны осуятына кертичи болганлай, урушну азап жолунда алгъадан-алгъа барганды. Ол окыуну бошагъанлай, фронтха жиберилгенди. Андан Уст-Лабинская станицада 17-чи зенит-артиллерия полкга тюшгенди. Мында уа эки командирле хазырлагъан школда аскер усталыгын ёсдоргенди. Болжалындан алгъа окыуна анга кичи сержант чын берип, Орджоникидзе шахарга жибергендиге. Алай мында кеп мычиргъа тюшмегенди. Алайдан урушну чыгырына кетгенди. 1942 жылда топ расчётну командири болганды. Ол кезиуде Юсюп Кърымда къазаут этгенди. Алайда уа жер,

таш, агъач да бирден жанарча кызыу сөрмешле кеп эдиле. Аладан биринде Теммо улуну аягына окъ тийип, госпитальга тюшгенди.

Андан сора аны авиацияга жибергендиге. Эндиге дери душман бла жерде къазаут этген эсе, энди анга кёкде, хауда урушурга керек эди. Ол ИЛ-2 самолётну экипажыны къауумунда кече-кюн демей душманны уаутанды. 1943 жылда февральда аланы самолётлары Краснодарны кёгюнде къазаут эте эдиле. Кюнлени биринде ИЛ-2 самолётха фашист истребителле чабыулукъ этгендиге.

Хауа урушда мараучу Теммо улу аладан бирин илишаннга алганды. Ол кезиуде дагыда юч совет истребитель кёкге кётюрюлгендиге. Алайда биотюнда кызыу сөрмешле башлангандыла. Эки немесли самолёт койюп жерге тюшгенди, къалганлары башларын алып къачандыла. Алай Юсюпге уа ол ахыр сөрмеш болганды. Башындан ауур жаралы болуп, госпитальга экинчи кере тюшгенди. Алгъа Бакуда, ызы бла уа Самаркандда бакъгандыла. Алай не тынгылы, сакъ бакъгъан эселе да, кёлеринден бирин сау эталмагандыла. Аны кетериде тюшгенди.

Душман бла кёкде къазаут этерге эркинлик бермегенден сора, аны Ташкентде 79-чу автотабалоннга жибергендиге. Жангъдан окыу башланганды. Энди уа водитель курслада

окыуду. Алгъа автомобиль батальонда, андан сора уа тылда аскер техниканы фронтха тапдыруучулары къауумунда къулукъ этгенди. Алай къайда къаллай жумуш буюргъан эселе да, Юсюп аны тынгылы этгенди, атын иги бла айтдырганды, анасыны аскерчи атынгы намысын тошюрме деген осуятына кертичи болганды.

Совиет халкъ кепден бери термилип сакъларган Хорламанни кюно да жетди. 1945 жылны ахырында Махтаулукъну III даражалы ордени эм кеп майдалла бла сауғаланган Теммо улу да юйюне жыйылды. Туугъан эли Огъары Бахсаннга угъай, Къазахстанда Жамбул областаха. Кёчгюнчюлюкте ёксюз къалган эки гитче къарындашын къанат тюбюне жыйды. Узакъ къазах элде анасыны къабырына барып, кеп сюелди, къазауатны кыйынлыгында келмеген кёз жашлары алайда бетин жуудула. Ким биледи, ёлгенлени бу дуниядагыладан не аз да хапарлары бар эсе, Жулдуз тамата жашына Ата журтну къорууларга керексе деген осуятын толтурганын билеп, эки кичи жашы Юсюпню аманатында ачдан, жалангандан кыйналмазларын билгенден сора къабырында тынчайган болур эди.

Бююнча эсимдеди, 1947 жылда кюз артында Юсюпню юлдегили болганды. Ол кезиуде кёчгюнчюлюкте жашагъанла келин келтириуну къуанчы

элден элге айтылганды, жууукъ, тенг кеп жыйылганды. Юсюплары Жамбулдан узакъ болмай Свердлов районда бал туз чюгюндюр ёсдорген сохвода жашай эдиле. Ырыскы, молак къыт эселе да, адамланы журеклери бир бирге ачык болганды. Андан эди битеу тукъум, саулай эл жангы юйюню къууанчын этерге жыйылганды, уллу той этгени.

1956 жылда уа туугъан журтха бек алгъа кыйтхан юйюрледен бири Теммоланы Юсюпню юйюрю болганды. Къарындашла ючюсю да Търныуаузда тохтап, Тау-магъадан комбинатны тюрлю-тюрлю бёлюмлеринде ишленгендиге. Юсюп арт 17 жылны ичинде транспорт паркда слесарь болуп турганды. Бет жарыкълы иши бла Коммунист урунууну ударниги деген атын намысли журотгенди. Кеп сыйлы грамотала бла сауғаланганды.

Комбинатны жамаут жашууна тири къатышханды. Кеп жылланы транспорт паркны профсоюз комитетине башчылык этгенди. Ол адамланы солуларына, урунуу, жашуа болумларын игилендириуге тюз кеси юйюрюню ишинеча кыйгырганды.

Алай адамладыла кырыралны кыйын, тынч кюнлеринде да къаялача сюелгенле, адамлыклары, ишлери бла да Ата журтха махтау келтиргенле.

ЛУКЪМАН улу М.

ЮЙРЕНИУЛЕ

Къоркъуулу объектлеге от тюшмез муратда

Озгъан орта кюн «Нефтяная компания Роснефть-Кабардино-Балкарская топливная компания» ОАО-ну Нальчикде юлешуучу нефтебазасында отну ёчюлтюу жаны бла юйрениуле бардырылгандыла.

Нальчикде нефть база бек мағаналы эм от тюшерге къоркъуулу объектледен биринди. Ол

Юйрениулеге къатышханла халны билууде, разведка бардырууда не амалла артыкъда иги болганларына тошюнедиле, отну ёчюлтюу жаны бла оператив штабны ишин, кючлерин, кереклерин не къадар тап хайырлангырға юйренидиле. Дагыда нефть базаны инженер-техника персоналы бла

ёчюлтюуге Россейни МЧС-ни Къабарты-Малкъар Республикада Баш управлениясыны бёлюмлерини энчи составларындан, оноучуларындан эллиден артыкъ адам эмда энчи техникадан онбеш тюрлюсю къатышхандыла. Мында баш борч – нефть продуктла сакъланган эмда жарашдырылган объектледе ёрттени ёчюлтюуно бек хайырлы амалларын табыуду, аланы сынауду.

Былай юйрениуле къоркъуулу объектледе жыл сайын бардырыладыла. МЧС-ни от ёчюлтюучюлерини, объектини да авария службаларыны хазырлыклары бийик даражада болса, кыйын болумла да ол къадар аз чыгадыла.

Юйрениуленни итогларын чыгъара, от ёчюлтюучю службаны начальниги, ич службаны полковниги Владислав Тхагужоков салынган борчла толтурулганлары айырып айтханды, битеу от ёчюлтюучю бёлюмле ишлерин кыруалуу бардыргъанларын чертгенди. Андан сора да, Россейни МЧС-ни Къабарты-Малкъар Республикада Баш управлениясыны бла КъМР-де «Роснефтьни» бёлюмюню специалистлери бирге уллу келшиулюкте ишлегенлерин махтаганды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: от ёчюлтюучюле юйрениуленни кезиуонде.

Суратны автор алганды.

себепден законодательствога кёре алай объекте Россейни МЧС-ни оноундадыла. Аны от къоркъуудан сакълар ючюн бардырыладыла былай юйрениуле. Алада уа объекти от ёчюлтюучюлери эмда авария службалары бирге не мадарла этерге болукълары сыналадыла.

бирге ишлеуню, отну ёчюлтюу жаны бла борчланы тамамлауда оноучула бла, оперативникле бла байламлыкъланы амалларын табадыла.

Сынау халда минг кубометр тылпну неда газ сыйынган орун элия уруп, чачылганча болады. Андан жайылган отну

Жаш тёлю бла байламлыкъла кючленедиге

Быыйл 21-чи октябрде Россейни МВД-сыны Нальчикде Управлениясыны жамаут совети Къабарты-Малкъарны «Къурулуш» колледжине барып, жыйылы ётюргенди. Анга «Къурулуш» колледжни студентлери эм Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар кырал университетни студент советини членлери къатышхандыла.

Советге аллай жыйылыула бардыруу төреге айланганды. Аны председатели Хасан Тхапеллов, ишни башлай, совет, жаланда гражданланы эркинликлерин кыруулау бла чекленип къалмай, жаш тёлюно бла профилактика иш бардырууга уллу мағана бергенин чертгенди. Аны себепли кырулганды Россейни МВД-сыны Нальчикде Управлениясында жамаут совет бла байламлыкъла ишлерча студентлени координация арасы, дегенди.

«Къурулуш» колледжни директору Заудин Суншев а жамаут советни жаш тёлюно арасында советно низамгъа бузукълукъ этилмезине себеп болурча профилактика мадарланы планы бла шагъырёллендиргенди. Андан сора ол студентлени бу

иште тири къатышырға чакъырганды.

КъМКУ-ну коммерция кафедрасыны таматасы Хамитби Боготов Россейни МВД-сыны Нальчикде Управлениясында жамаут совет бла бир акыылгъа келип ишлерге, байламлыкъланы кючлерге кереклисин айтханды, студентлени координация советини Болумун жарашдырырға эм къабыл этерге деген оюмун да билдиргенди.

Университетни студент советини председатели Азамат Люев жыйылыгъа къатышханлагъа ыспас этгенди эм мындан арысында студентлени юйрету иште тири къатышырға таукеллигин билдиргенди.

Россейни МВД-сыны Нальчикде Управлениясыны пресс-службасы.

Магдадан хазна алыкча бек кёпдю

Тырныаузда «жұлдузлу» металл табылганлы - 80 жыл

Къабарты-Малкъарны картасына Тырныаузд вольфрам-молибден комбинат хайырланлыгьга берилгенден сора киргенди. Бу тауушлукъ тау-магдадан предприятияны къорулушуна эм аны айнытугьга улуу кюч салынганды. Арта ол республиканы индустриясыны мурдору болгьанды. Ол а Бахсан ауузунда багьалы металл - молибден - табылгьаны бла байламлыды. Андан сора жыллада да къыралгьга бек керекли магдаданны жангы ёзеклерин табуу, хайырлануу тохтаусуз бардырылганлай тургьанды.

Быйыл Тырныаузда магдадан табылгьанына 80 жыл толады. Быллай заманда уа аны биринчи тапхан геологлары, ол жаны бла специалистлени атлары айтыргьга тийишлиди. Тарых шартлагьга къарасанг, жаш геолог Борис Орлов бла Вера Флёрова биринчи кере 1934 жылда Бахсан ауузунда тапхандыла бу сыйлы металлны. Алагьга уа таулу жашла Геккиланы Асхат, Тебердиланы Хамит эм башхала жол кёрюзгендиле.

Алай магдаданны производства хайырланлыгьга кеп жерин табар ючюн а иги кесек заманны ичинде излерге тюшгенди. Къаяны тешип, теренинде не болгьанын билерге керек эди. Айхай да, бу къыйын иште геологлары юлюшлери улуу болгьанды. Комбинатны тарыхында алааны атлары энчи айтылады.

Магдадан табылып бошалгьандан сора геологлары къауумуна башчылыкьны Николай Хруцов этгенди. Ызы бла уа комбинатны баш геологу болуп да ишлегенди. Ол сау 20 жылны ичинде тау-магдадан иш бла байламлы урунганды.

Аны ызындан бу ишни Николай Нефёдов андан ары бардыргьанды. Магдаданны не къадар кеп жерин табаргьга кесини нёгерлерни бла бир талай жыл ишлегенди. Ол муратына

да жетгенди. Алай бла комбинатда биринчи болуп Социалист Урунуу Жигити деген атха тийишли болгьанды.

Андан сора уа Алексей Свириденко геология службагьга сау 12 жылны башчылыкь этгенди. Ол да магдаданны промышленностьда не къадар кеп хайырланлыгьга онг бергенди.

Ол башлагьан деменгили ишлени андан ары уа геология-минералогия илмуланы кандидаты Геннадий Сёмочкин бардыргьанды. Бу молибдени, вольфрамы улуу болгьан жерлени

ишлегенди. Аланы 25 жылны биригип урунганлары вольфрам, молибден магдаданны кеп болгьан жерин табуу эки кере кёбейтгенди. Ала, комбинатны ол сырьё бла жалчытугьга салгьан къыйынлары ючюн, Тырныаузну магдаданны биринчи тапхан геологлары санына къошулгьандыла.

Комбинатны ишини юсюнден сёз баргьанда, геология илмуланы доктору Арнольд Пэкни атын энчи белгилерчады. Ол, кезиуден-кезиуге Тырныаузгьга келип, ишни болушу бла шагьрейеленип, илму жаны бла

тапханды эм производства хайырланлыгьга этгенди.

Геннадий Алексеевич кеп заманны ичинде геология-минералогия илмуланы кандидаты Жубуланы Салих бла

Вера Флёрова ишни геологла бла.

болушуп, специалистле бла консультацияла бардырып тургьанды. Кесини диссертацияларын Тырныаузну жер

Жубуланы Салих бла Геннадий Сёмочкин (сурат 1990 жылда алынганды).

байлыкьлары бла байламлы къоруулагьанды.

Тау-магдадан комбинат кесини айныуу бек бийик тёппесине озган ёмюрно 80-чи жылларында жетгенди. Ол заманда бир жылгьга 6 миллион тонна магдадан къазылгьанды эм жарашдырылгьанды. Алай бла таза молибденден, вольфрамдан минг тоннала бла продукция берилгенди ата журтха. Ол улуу иште уа геология службаны юлюшю энчи жер алады.

Болсада артадан артха магдадан къазуу аздан аз бола баргьанды. 2001 жылда уа комбинатны иши тохтап къалгьанды.

Келир заманда «жұлдузлу» металлны къадары къалай боллугьга белгисизди. Комбинат жангы технологияла бла ишлерикди деген хапар жорюйдю. Алай шарт ишле эсленмедиле. Керти ишни юсюнден айтсагь а, геолог-специалистле бичген багьгагьга кере, Тырныаузда тау-магдадан хазна алыкча бек кепдю.

Анатолий ТЕМИРОВ.

ЖУРНАЛИСТНИ САГЬЫШЛАРЫ

Адеп-къылыкьны даражасын бийикде тутуу - хар инсанны да борчуду

Биз бусагьатда жашау тынч, къыйын эсе да, анга хар бирибиз кесибизни акьыллыкъыгьга, фахмузгьга кере ушатыргьга кюрешебиз. Алай барыбызны да тынгьсыз этген бир зат барды - жамауат жашауда ниязман, адеп-къылыкьны кете барыу.

Не алай-былай десек да, адамлары бир бирлерине намус этиулерни, ниетлерни, жан аурутуулары алгьындан эсе къарыусузду. Аны алайлыгьыны сылтауу, чуруму кепдю. Ол белгиледи. Алай алагьга багьга бичиуде да бир оюмгьга келиу жокьду. Биргиулюк, бир акьылгьга сыйынуу болмагьан жерде насып бек такьырды. Баям, андан болур кеп затда миллет сезимибизни къарыусузлугьга да.

Алгьын заманда тукьумлары эсли адамлары жуукь-ахлулары айыплы ишлерин, къарындашлары, эгечлени терсликлерин, къылыкьларында бузукьлукьну, жарашмаулукьну терк эсленгенди, бюсюремеген затларын кёзлерине айтхандыла. Быллай кезиуде уа таматаны акьыл сёзюню кючю улуу болгьанды. Ол айтхангьга сыйынмагьан болса, тукьумда угьай, элде окьуна анга терс къаргагьандыла.

Арт кезиуде миллетибизни ол иги тереси къарыусузгьга кетгенде кёрюнеди. Баям, аны алайлыгьы юйюрге ата-ана, сабийлерине насийхат сёз айтхан заманда, тукьум таматаны багьаларгьга, жуукькланы сыйларгьга, алай айтхангьга къулакь салыргьга кереклисине тийишли магьана бермегенден болур. Экинчи жанындан, кеси башына сакь болмагьан, намьсын учуз этген ата жашыны адеби-къылыкьны ючюн къайгьырды деп айтмайма. Аны къой, бир-бир эл-лерибизде кеп аталаны сёзлери чапыракьдан ётмей башлагьангьга ушайды.

Ол затланы айтханым, жуукькланы араларында бир бирни багьалау, бир

бирни сыйлау, хурмет этиу бек къарыусузгьга кетгенди. Аны алайлыгьы жюррегинге мудахлыкь береди, жашаудан тюнжюлтген окьуна этеди. Къалай бла дегге боллукьсуз. Мен анга сизни ийнандырырча кесим сынагьан быллай бир юлгю келтирейим.

Тау элерибизни бек кеп иги адамлары, терелери да болгьан биринде къыз къыгьан жерде аш къангада олтура эдик да, мени эки жанымда жыл санлары келген кишиле бир бирине тюрт сёзле айта башладыла да, ахыры уа туйош бла бошалды. Мен онг жанымда олтургьан кишиге: «Бу адамгьга нек къадалгьанса, ол сени кимингди, не хата этгенди? Аны жууабы уа быллай болду: «Ол мени анамы къарындашыды».

Мен анга айып этдим да, быллай айтдым: «Бу огьурлу адам жыл саны бла да сенден тамата кёрюнеди. Къарал турама да, ол санга жукь айтмайды, жангьангьга тиймейди. Сен анга нек къадалгьанса быллай бир адам олтургьан жерде?»

-Мен аны сыймейме ансы, башха дауум жокьду. Ол быллай мени тюз кёз аллыма келип нек олтургьга керек эди, -деп, кюйсюз киши огьурлу ана къарындашын аш къангада олтургьанлары ортасында уялтды. Ол а, андан кеп чыдамайла, орунундан туруп кетди.

Бюгюн-бюгече да кетмейди эсимден ол кюн жууаш кишини эгечинден туугьанын анга этген артыкълыгьы, зорлугьы. Аны аллай бир асылсызлыгьы, масхапсызлыгьы не кёнге сыйынмагьанды, не жерде кесине орун табарча туйюл эди.

Ол кюйсюз адам жамауат бла жашайды, юйюр ёсдюредди. Сора мен къалай ийнаным ол кесин жамауатны арасында, юйюрде да намьсылы жюрютеди, адеби, къылыкьны бла юлгю кёрюзтеди деп ким айталлыкьды.

Биреуню къууанчына келип, сыйлы аш къангада олтуруп, кесини бек къаршы жууугьуна намьс этмеген, аны жюррегин къыйнагьан асылсыз киши кимге не ахшылыкь этерикди. Алайлагьга жамауат терс къарап, кесинден керти тюртсе эди, ким биледи, ала акьылларын башларына жьыргьга да болур эдиле. Жарсыугьга уа, ол зат жокьду. Аман, иги деп айырыу болмаса, юлгюлю болургьга итиниулюк къайдан чыгьарыкьды.

Бу шарт окьуна кёрюзтмеймиди адеп-къылыкьны даражасын къаллай бирге тюшгенди. Тышын несин айтхызы, юйю ичинде окьуна къаллай былхымсыз халла эслендиле. Бир-бир эр бла къатынла сабийлерини къатларында бир бирлерини намьсларын тюшюрюп, сындырып сёлешедиле, ауузларына келген сылыкь сёзле айтадыла. Аллай юйюрге къайсы сабий адепли, намьсылы болуп ёсерикди. Асылсызланы кёбюсю уа аллай юйюрдеде жаратыладыла, ёседиле, жамауатха къошуладыла. Кеслерини осал къылыкьларын жадыла. Ма алай бла чыгьады асылсызлыкь жамауат жашаугьга.

Алай осал юлгю кёрюзтюрюкле уа, жарсыугьга, элерибизде, шахарларыбызда жетишедиле. Бусагьатда ол тюрю жашау халла марда болуп баргьангьга ушайдыла. Аны алай болгьанына уа кеслерин тюзге санагьанла да терсдиле. Къалай бла десегиз, кёбюсюнде биз аманланы тюз адамладан айырыргьга хазна магьана бермейбиз. Не улуу аманлыкь этген адамгьга да ышарып къол бере эсек, кесибизни гюнахсыз адамлагьга санаргьга эркинбизми? Аны юсюнден иги терен сагьыш этмей, хар адам жамауат жашауда кесини терслигине, тюзлюгюне не хазна тюшонсон.

ТЕММОЛАНЫ Мухадин.

Финанса

Картала бла хайырлангьанланы саны ёсегу

Быйыл Къабарты-Малкъар Республикада «Россельхозбанкны» бёлюю 10 минг адамгьга сатыу-алуу этгенде хайырлангьан карталаны бергенди. Саулайда учреждениены аллай карталары бла 77 минг адам хайырланады. Бюгюнлюкде банк адамлагьга таплыкьга деп республикада 30 банкомат орнатханды, аладан онбешиси Нальчик шахардадыла, жийырма бла ючюсю сау кюн ишлейдиле. Дагьыда сатыу-алуу этген жердеде онбеш терминал турады.

Банкны юсю бла 212 тюрюлю-тюрюлю организация иш хакь алады, дагьыда быйыл аллай ишни бардырыргьга жылны аллындан бери 10 предприятие бла келишим этилгенди. Шёндю филиалны эм баш борчларындан бири клиентлени жалчыхан кезиуде тамамлангьан жумшланы качестволарын эм ол жаны бла кёрюмдюлене озган кезиуден эсе игилендирудю.

«Пластиканы картала шёндю бизни жашаууызгьга киргенлей барадыла. Ала бла хайырлангьанла керек кезиуде ахчаны алыргьга, жашау-коммунальный жумшла ючюн тёлеулени бардырыргьга эм сётларын кеп башха затлагьга къоратыргьга боллукьдула», -дегенди бизге филиалны банк операциялары бардырыу жаны бла таматасыны орунбасары Аслангерий Бербеков.

Бизни корр.

Кёчгюнчюлюкно кезиуонде кьзахлыла бла кьшода ишлейме. Алыкьа акьылбалыкь да болмаганма. Кьшодан чыгып төгерекге кьарасанг, кыйырычеги кёрюнменг жайлыкьла. Мал кютерге бек эркин жерле. Март айда кьойла кьозлап тебирейдиле. Ол кезиуде кёп жыртыкь жаныуар да ыстаут тө-

Сейир этип, бираз кьарап турама. Алай хорлаган чыкьмады. Иш болмазлыгын ангылаган болур эди, жилин, сюркеле барып, бир тешикге ташайды. Жаныуарчыкь да алайдан думп болду. Мен да алагы сейир этип бошагынчы, кьамишле жанындан кьойларым да, юркуюп, мени таба кьачдыла. Кьарасам, бир уллу

шабыз. Тонум бёрю тишлеринден сакьлайды. Булгаша кетгенде, ары-бери бурула кетип, кьалай эсе да аяк юсге турама.

Таягым да тошгенди. Урурча таш, агач жокь. Амалсыздан кьычырып тебирейме. Сабийни кьычырыгы бёрюнюмо кьоркьутурукь эди. Жуукьдан жуукь жанлайды. Жангыдан секирирге хазырланады. Энди булгаш-сакь, хорларын ангылайма. Амалсыздан төгерек-башка кьарайма. Сора узакьда кетип барган арбачны кёреме. Кючюмден келгенча кьычырып, кюп булгашайма.

Мени насыбыма, ол эшитип, арбасын мен болган жанына бура, кьача, хахай эте, атын кьамичи-кьамичи бла жетдире, чапдырып келеди да. Жанлыны бир-эки кере сопакьлайды. Жаланда ол заманда жаныуар кьачып, кьамишледе ташады.

Кесими уа бир кьалтырауукь алганды да, тынччалмайма, сёз окьуна айталайма. Ол киши халымы кёрюп, бираз кьатымда турду. Сора бёрю сойган кьойну арабга жюкледди. Ызы бла уа, кьалган кьойланы кьышча сюрдюк. Манга уа алай айтды: «Кьамиш ёсген жерге жуукь бара турма. Анда бёрю кёп болады».

Кьошда жангы, нёгерим хапар айды. Абаданна сейирге кьалады. Тиширула бёрю жыртыган тонум жамадыла. Эр кишиле уа кьойну терисин сыдырдыла. Этин кьазаннга атадыла, биширип ашадыла. Бёрю сойганлыкьга, аны зыраф а этмедиле.

ТЕБУЛАНИ Дауут.

Эшиттеним-кёргеним Бёрю бла сермеш

герегине жыйылады. Кьозуланы кьой да, токуланы окьуна алып кеткен тукьла бар эдиле анда. Бек сакь болмасанг, айхай да, алагы заран жетмей кьалмаз.

Бир кюн мени жангы кьозлаган кьойланы кютерге жибереди-ле. Кырдкь алыкьа иги жетмегенди, алай жанкьозла суукь жерни тешип чыкьгандыла. Кьалай-алай болса да, кьой мал тюрчады.

Сюрюночюмо кюте, кьошдан уагыракь кетеме. Алыкьа аяз сууугьуракьды. Болсада кюн жерни жылтыта тебирегенди. Бираз барганлай, кьамишлеге жетеме. Берлакьда ачыкь жер бар эди. Алайда олтуруп, бираз солур муратлыма. Алай кьарасам, арлагьыракьда бир жилин бла жубураннга ушаган жаныуарчыкь тойюше. Жилин башын ёрге кёторюп, алгьа атса, жаныуарчыкь артка кьача. Ол артка туракьласа уа, кесин аны юсюне ата.

бёрю кьойладан бирин союп, быдырын жыртып, ашай тура.

Кюлумда таягым бар эди, чабып барып, аны бла бёрюню башына жетдиреме. Ол артка секиредди. Кавказда турганымда кьартладан эшитген эдим, бёрю мал сойса неда ауур жаралы этсе, бёрюню кьыстап, аны юсюне уа бёркюн неда бир башка кийим салса, анга жаныуар экинчи кере тиймейди деп.

Башымда бёркюмо кьойну юсюне салып, бир жанына кетеме. Бёрю мени ызымдан чабады. Секирип, онг билегимден тутады. Юсюмде тонум бар эди да, насып-ча, тишлери этиме жетмейдиле. Сол кюлумда таякь бла кёзюне урама. Жаныуар, артка кьачып, дуплурда жатып, ал агылы бла кёзюн-кёзюн сылайды.

Мен андан кьоркьама да, кьойлагы жууугьуракь жанлайма. Бираздан бёрю, эс жыйып, жангыдан юсюме чабады. Секирип, жерге жыгады. Бираз булгаш-

ХАПАРНЫ СЮЗЕБИЗ

Тютюленди багьалары кётюрюлюрге ушайды

Саулуку сакьлауу битеудуния организациасы россейли тютюнюле жаратмазлыкь рекомендацияны кьабыл этгенди. Ол организациа сигаретлени пачкасыны акциз юлюшю 70 процентте кётюрюлюсун деп рекомендация этгенди (шёндо бизде ол 40 процентди). Россейли законодательле анга охосесе, шёндогю сигаретлени пачкасыны орталыкь багьасы болган 65 сомдан 200-ден аслам сомга дери кётюрюлюкюдо.

Рекомендацияны Саулуку сакьлауу битеудуния органи-

зациясына кьатышхан кьыралла (Россей да аланы санындады, бизни келечибиз да ол рекомендация жанлы болганды) кьабыл этерикдиле.

Алай эсе да, жуюсхан тютюнчюле, артыкь бек жарьсагьызы. Рекомендация-закон туююлду. Ол рекомендацияны жашауда бардырыгьга кереклисин бла керексизлигин конвенциягьа кьатышхан кьыралланы правительстволары кьабыл этерикдиле.

Саулуку сакьлауу битеудуния организациасы сигаретни багьаларын кётюрю адاملаны тую-

юн ичиуден айырлыкь сунады. Бизни экспертлерибиз былайда бир тилли туююлдуле. Кёпле акцизлени кётюрюю жаланда тютюнню кьара рыногун кенгертирикди, дейдиле.

Россейде алайсыз да жыл сайын тютюнню багьасын кётюре барадыла, правительство жалан быыйл окьуна аны багьасын тохтатыр муратлы туююлду. Бир пачка сигаретни багьасы 200 сомдан кёп болукьду деп, алыкьа бир киши да официаллыкь халда айтмаганды.

«Комсомольская правда».

Ыйыкьыгьа гороскоп 27-чи октябрден 3-чю ноябрьге дери

Кьочхарла. Ыйыкьа болурга боллукь болумгьа эс бургуз. Керек эсе, халны иги ангылаган адамлагы сорурга ыйыкьамагьы. Ише даулашлагьа да кьатышмазгьа кюрешигиз, юйде олтуруп да турмагьы. Онг болуп, тышында, таза хауда айлангызы, спорт бла кюрешигиз.

Танала. Тенглики кесигизде табарга кюрешигиз. Жаланда ол кезиде табарыкьсыз тышында тенглики. Жюрегигиз тартынмаган адамла бла байламлыкьа жюрютегиз. Ол неда бу ишни тамам эталмады деп жарьсамагьы: хар затны да кесини заманы болады.

Эгизле. Бу ыйыкьада сиз ашыгышылыкь этмеге кюрешигиз. Хар чуруму да эс буруп тамамласагызы иги боллукьду. Кеси кючююзге ышана эсегиз да, боллукь ишлени болжалдан алгьа тамамларгьа уа кюрешигиз. Онону да, хар затны эсеплеп, тенгледирди этигиз, артада чюгь болмаз кючюн.

Айрычабакьла. Тире ишлерге жараулу ыйыкьады. Кьоркьуулу оноула тюз болганларындан сора да, бек керекли болганлары ачыкьланарыкьдыла. Иш хакьыгьыз азды дей эсегиз, ише болуму игилендиргиз неда иш хакьны кёбейтигиз деп, оночулагьа дау этигиз. Ишни тынгьы билгенигиз аллай дау этерге эркинлик береди сизге.

Асланла. Хазыр болугьуз - сизни жашауугьузда жангы турлениуле болурга боллукьду. Аны бла байламлы кеси кёз кьарамыгьызын кюруларгьа окьуна тошериксиз. Андан сора да, кьатыгыздагылагьа болушурга керек боллукьду ише кьулукьда кётюрюлюуде.

Кьызла. Сынаулу коллегаларыгьыз эм шубьхларыгьыз айтхан насыйхат сёзлени толу хайрыларныгьа кюрешигиз эм ише болдурган кемчиликлеригизни оздурмай тозетир жолланы табыгызы. Кёкюрек кюч бла уруп алгьа барыргьа кюрешиу овери берлик туююлду, ол эсигизде болсун, алайды да, иги сагыш этер ишлеригизни хар жаны бла да тинтип, ишни кьолгьа андан сора алыгызы.

Базманла. Бу ыйыкьада онгуз боллукьду эте турган ишигизни тамамлап, жангы ишни башларга. Дуньяда бола турган ишлере кёз кьарамыгьызын уа торлендиргиз, аны кьой, ыйыкьа эттен планыгьызын да торлендирге тошерикди. Алайды да, торлендирген планыгьызын ишлесегиз, эттен муратыгызыгьа жетериксиз.

Акьырапла. Ишлей келгенигизча ишлегиз мындан арыда. Эттен муратыгызыгьа элтирик жол кыйын болса да, аны ахыры игилик бла бошаллыкьды. Аны бла бирге, сиз да сезмей турганлай, жашауугьуз иги жанына торленирикди, барган жолугьуз эм энчи жашауугьуз да игиленирикдиле.

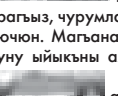
Садакьчыла. Алгьа этилик ишлени белгилеп, аланы кьалай бла тамам этерге боллукь жолланы табыгызы, алайсыз этген муратыгызыгьа жеталлыкь туююлюз. Акьыллы адамла, узакь болса да, эттен муратларына жетер кючюн, ташсыз, тёшүз жолла бла барьучудула, ашыкьганла уа жарты жолда калыучудула.

Текемойюзле. Боунугьузгьа не кьадар кёп жюкюно (борччу) салыгыз - сиз аны кётюраллыкьсыз, тийишли жерине да тапдыраллыкьсыз. Ыйыкьы ахырында сизге да солуу керек болганын унутмагьыз, саулугьузгьа да эс бургуз - врачча барып, ол айтхан этерге кюрешигиз.

Суукьуйла. Бу ыйыкьада юйор бюджетте тынгьы эс бургуз. Ишигизде да не ууакь затлагы да торлеп, эсеплеп кьарагызы, чурумладан кьоранчсыз кьутулур кючюн. Магьаналы келишиге кьол салыуу ыйыкьы ахырына кююгуз.

Чабакьла. Кёп затны артагыда кюаргьа керексиз. Жарьсамагьы, суйсек, суйсексе да уелла бола баробьыз, кёп жангы ишлени тамамларгьа тошеди. Сизге да керек туююлдо кьулукьда кётюроле барган, жетишмелге элтен жолугьузда керексиз жюк. Артыкьда кьылай кьыйын ишни башласагызы да, жуукьларыгьызын кьатыгызда болган кьадаарда, не айтаса, не этебиз деп турган кьадаарда.

Сакьлыкь

Быыйл агьачла кюймегендиле

Жылны аллындан бери «Каб-балкесоохрана» деген кьырал учрежденигьа табийгьатха от туюгенди деп 78 билдирюу келгенди. Алагы кёре, мычмагьанлай тийишли мадарла этилгендиле эм саулайда агьачлагьа уллу хата туюмгенди, деп билдиргендиле Кьабарты-Малкьар Республиканы Табийгьат байлыкьла эм экология министрствосуна пресс-службасындан. Диспетчерлени регион пунктларыны таматасы Владимир Шелест айтханнга кёре, аланы управление сау кюнню ишлейди. «Асламысында адاملаны агьачча кьыйгы этгенлерини эм заманында бизге билдиргенлерини хайырындан от кючюн

алмай кьалады», - дейди ол. Бу управление 2001 жылда кьуралганды, аны баш борчу келген информацияны терк окьуна тийишли службалагы бериудю эм агьачны отдан сакьлауду. Дагыда ала терк-терк от туюген жерлени тинтедиле, хауа болумгьа кёре, адамлагы билдирюу кьагытланы юлешедиле. Башда айтылган затла бла байламлы бир жерде тютюн неда агьачны жана турганьын кёрсегиз, башда сагынылган министрство, болжалга салмай, бу телефон номерле бла **8(662) 97-38-76, 8-800-100-94-00** хапар билдирлигизни излейди. **Бизни корр.**

Театр

Сахнада - «Король Лир»

Максим Горький атлы Орус кьырал драма театр кесини 79-чу сезонун ачхань билдиреди. 27-чи октябрде ол закый инглизши драматург У. Шекспирни «Король Лир» деген трагедиясына кёре салыннган онуна чакьырады. Аны режиссеру Солтан Теува-

жевди. Онунга театры белгилы артисттери кьатышадыла. Ол 19 сагыатда Музыка театры сахнасында башланьрыкьды. Сорую болган бу телефонла бла сёлешсин: **77-05-65, 8-928-914-99-96**

Билдирюу

Коррупциягьа кьажу кюрешни бирден кьолгьа алайыкь

2014 жылда 29 октябрде сагыат 11-ден башлап 15 сагыатхадери кезиуде КьМР-ни Уруну, иш бла жалчьтыу эмда социаллыкь кьоруулау министрствосу адاملаны социаллыкь жаны бла кьоруулау сферада коррупциягьа кьажу соелюу жаны бла кече-кюн да тохтаусуз ишлеген телефон номер тохташдыргьанды. Анга сёлешгенле министрни орунбасарлары, департаментни оючулары жууагла бередиле. Республикада жашаганла алагы не затны билирге сюе эселе да, сорурга боллукьдула. Аны бла бирге уа право ни-

замга бузукьлыкь этигенлени, коррупциягьа берилгенлени юслеринден билгенлери болганла бу телефоннга сёлешип айттырларын тилейбиз: 8-800-200-66-07. Ала министрствону эм аны оноунда болган учрежденияланы оночу кьулукьчулары кеслерини борчларын толтурмагьанларын билселе да сёлеширге боллукьдула ол телефоннга. Анга хакьсыз сёлешинеди. Ол санда сотовый телефон бла да. Дагыда коррупциягьа кьажу соелюуню кече, кюн да тохтаусуз ишлеген быллай телефон барды: 42-49-47.

«Согай» жамауат-тукьум организациа атаулну таматаларындан бири **СОЗАЙЛАНЫ Хасанны жашы Зейит** ёлгенини юсонден билдиреди эмда аны жуукьларына бла ахлуларына кьыйгы сёз береди.

СПАРТАКИАДА

Аскерге барлык жашла түрлю-түрлю сыналаган өткендиге

Озган байрым күн КъМР-ни РОСТО ДОСААФ регион бөлүмүндө аскерге энди барлык жашланы араларында «Кюз арты -2014» деген ат бла республикалы спартакиада бардырылганды. Быллай эришуле жылга эки кере кырааладыла: жаз башында бла кюз артында. Алагъа республиканы хазна кълмай битеу рай-

онларындан, шахарларындан аскерге энди чакъырыллык жашла кыатышадыла, кеп түрлю жаны бла усталыкыларын кёргозтедиле: узакъга чабыудан, кесин кётюрууден, ушоккдан илишанга тийдириу, узакъга секириуден, гранат атыудан, тыйгычладан ётууден, сатырда тап барыудан. Ма ол сынаулагъа быйыл ГТО-ну

мардасын толтуруу да кыошулганды. Спартакиаданы байрагы кётюрюлдю. Ол сыйлы жумуш эки жылны ичинде алчылыкны кълларындан ычхындырмаган черекчилеге ышанылганды. Черек эм Бахсан районну кадетлерине дагыда бир сыйлы жумуш буюрулган эди-аскер кийимле кийген жашланы тизгинлерини аллары бла Россейни эм Къабарты-Малкъарны уллу байракларын ётдорюрге. Эришуле башланганларын билди-ре, РОСТО ДОСААФ-ны республикада

адамлагъа кюч-къарыу алыргъа бек болушадыла, дегенди.

Жашланы алгышлап дагыда КъМР-ни билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини орунбасары Александр Кириу, КъМР-ни спорт министрини орунбасары Анатолий Двуреченский, республикада урушну, урунуу да ветеранларыны атындан Султан Пшибиев сёлешгендиле.

Ызы бла Нарткъалада авиамодель эм картинг спортну келечилери картингчи

регион бөлүмюню таматасы Юрий Ашинов биогюн аланы ахыр кесеги бардырылганларын, ары дери районлада эм шахарлада ётгенлерин эсге салганды. Аланы кырауугъа КъМР-ни Билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу, республиканы аскер комиссариаты, ДОСААФ-да уллу себеплик этгенлерин айтып, алагъа ыспас этгенди. «Спартакиаданы мураты - жаш адамланы аскер кыуллукъга хазырлауду. Быллай юйрениулеригизден сора сиз кълалай аскерледе кыуллукъ этерге барсагъыз да, кыйналлык туюлюсюз. Бизни жашла аскер борчларын толтуруугъа тынгылы хазырланып баргъанларына ишеклигим жокъду», - дегенди.

Республиканы баш аскер комиссары Евгений Харламов да быллай спартакиадаланы магъаналары бек уллу болгъанларын чертип айтханды. Ала жаш

кеслери ишлеген гитче моделин жыйылгъанланы алларында сынагандыла.

Спартакиаданы барыу халына кыараргъа ЛДПР партияны регион бөлүмюню келечиси Аланбек Ажигоев да келген эди. Ол хорлам болдурган командагъа деп кубок, он спорт костюм эмда аллай бир да бейсболка келтиргенди.

Андан сора эришуле башлангандыла. Анга кыатышханланы асламысы тизгин болуп барыуда, кеслерин кётюрууде, чабыуда, илишан атыуда, ушоккун чачып жыйыуда, гранат атыуда да уста эмда тири болгъанларын кёргозгендиле.

Хорлам болдурган командалагъа кубокла, майдалла, дипломла, сыйлы грамотала да берилгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

**Баш редакторну орунбасары
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан**

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор),
БЕШПАЙЛАНЫ Муталип (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бөлүмюню таматасы),
САРАККУЛАНЫ Асият (культура бөлүмюню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кыоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

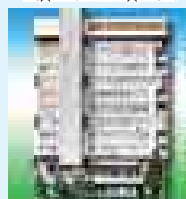
Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кёре 19.00 сагытта кыол салында.
20.00 сагытта кыол салынганды

**ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ
ЧЫГАРЪАНЫЛА:**

Беспайланы Муталип - дежурный редактор;
Зезаланы Лида (1,2,3,12-чи бетле),
Бийчеккуланы Жанета - (4,9,10,11-чи бетле) - корректорла.
Тиражи 2130 экз. Заказ № 2023

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru